

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра статистики та економічного аналізу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету
д.е.н., професор А.Д. Діброва

« 15 » 06 2021 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри статистики та
економічного аналізу

Протокол №15 від 20 травня 2021 р.

Завідувач кафедри
д.е.н., професор І.Д. Лазаришина

«СХВАЛЕНО»

Гарант ОП «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»

к.е.н., доцент В.О. Яворська

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З СТАТИСТИКИ**

спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітня програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
факультет – Економічний

Розробники: к.е.н., Рябенко Л.М.

КИЇВ-2021

1. Опис навчальної практики

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітній ступінь	Бакалавр
Характеристика навчальної практики	
Загальна кількість годин	30
Кількість кредитів ECTS	1
Рік навчання	2
Семестр	2
Кількість тижнів	1

2. Мета, завдання та компетентності навчальної практики

Навчальна практика «Статистика» є одним із елементів практичної підготовки фахівців зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Практика проводиться на базі університету провідними викладачами кафедри статистики та економічного аналізу. Під час проходження практики студенти закріплюють знання, набуті під час лекційних та практичних занять із дисципліни «Статистика», і отримують практичні навички з проведення статистичного спостереження, зведення, групування та статистичного аналізу отриманих даних про масові суспільні явища і процеси.

До основного нормативного забезпечення проведення навчальної практики слід віднести:

- Закон України «Про вищу освіту»;
- Закон України «Про освіту»;
- Стандарт вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів в Україні»;
- Освітньо-професійна програма і навчальний план зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»;
- Положення НУБП України;
- Інструкції з охорони праці, тощо.

Навчальна практика передбачає безперервність та послідовність її організації і проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітнього ступеня «Бакалавр».

Метою навчальної практики є поглиблене ознайомлення студентів із прийомами та методами статистичних досліджень економічних явищ і процесів, набуття ними навичок самостійної роботи з масовими статистичними даними. Практика має професійне спрямування і дає досвід можливості застосування

методів статистики при здійсненні дослідницьких і аналітичних функцій в біржовій діяльності.

Основними завданнями проходження навчальної практики з статистики є:

– систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань щодо методики й організації проведення статистичного дослідження за його окремими етапами;

– практичне опрацювання конкретних методик статистичного дослідження на основі індивідуальних практичних завдань;

– розвиток навичок вибору найбільш раціонального статистичного метода для виконання поставленого завдання;

– набуття досвіду здійснення необхідних розрахунково-обчислювальних операцій;

– закріплення навичок формулювання висновків за результатами дослідження у статистичних термінах та їх економічної інтерпретації;

– формування професійних умінь та навичок, розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця.

У результаті проходження навчальної практики зі статистики студенти повинні **знати:**

– прийоми, методи і особливості організації збору вхідної масової інформації;

– системи взаємозв'язку узагальнюючих статистичних показників, методи їх розрахунку і аналізу в конкретній економічній ситуації;

– методи виявлення основних тенденцій і закономірностей розвитку соціально-економічних показників;

– прийоми і методи статистико-економічного аналізу з широким залученням комп'ютерної техніки;

– результати дослідження у ймовірно-статистичних термінах та формулювати економічні висновки.

У результаті проходження навчальної практики зі статистики студенти повинні вміти:

- застосовувати методику та правила проведення статистичних спостережень;
- використовувати вибіркового метод;
- застосовувати методику статистичних групувань;
- використовувати прийоми статистичної оцінки параметрів розподілу;
- застосовувати методики дисперсійного та кореляційного аналізу;
- використовувати методичні прийоми аналізу динаміки, виявляти тенденції та екстраполяції економічних показників торгівлі та біржової діяльності;
- працювати з базовими комп'ютерними програмами, що використовуються у статистичному аналізі;
- презентувати результати статистичного дослідження та надавати пояснення їх результатів, а також формулювати економічні висновки.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 12. Здатність до аналітичної, торговельної діяльності на міжнародних та вітчизняних товарних біржах.

3. Організація проведення навчальної практики

Навчальна практика зі біржової діяльності проводиться після вивчення дисципліни «Статистики» на 2 курсі в 2 семестрі з метою формування практичних навиків з проведення статистичних досліджень в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Навчальна практика зі статистики у Національному університеті біоресурсів і природокористування України регламентується наступними положеннями:

- Про організацію освітнього процесу в НУБіП України (оновлене) від 03.03.2021р.
- Положення про практичну підготовку студентів НУБіП України від 12.04.2016р.
- Порядок проведення практичної підготовки у навчально-дослідних господарствах НУБіП України від 26.02.2020р.
- Порядок проведення лабораторних та практичних занять у навчальних (навчально-науково-виробничих) лабораторіях НУБіП України від 26.02.2020р.
- Порядок проведення практичного навчання студентів НУБіП України у весняному семестрі 2020-2021 навчального року в умовах карантинних обмежень від 13.04.2021 р.

Відповідно до навчального плану для ОС «Бакалавр» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» навчальна практика з «Статистики» передбачена тривалістю 1 тиждень та в обсязі 30 годин.

Навчально-методичне керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри статистики та економічного аналізу. На початку практики студенти отримують інструктаж з охорони праці. Для поглиблення отриманих знань використовуються інтернет-ресурси.

Контроль за роботою студентів під час навчальної практики здійснює керівник практики. Відповідно до вимог програми практики студенти при проходженні навчальної практики повинні оформити письмовий звіт про

проходження навчальної практики, подати його на кафедру статистики та економічного аналізу та своєчасно скласти залік з практики у вигляді захисту звіту, під час якого перевіряються набуті знання і вміння.

Звіт містить календарний план проходження практики, основні етапи виконання графіка практики та кількість годин, відведених на виконання завдань. Після подачі студентом на кафедру звіту, його перевіряють та рецензують викладач-керівник практики, який висвітлює позитивні й негативні аспекти, загальну оцінку роботи студента.

4. База навчальної практики

Навчальна практика з «Статистики» для студентів ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ОС «Бакалавр» проводиться в НУБІП України на кафедрі статистики та економічного аналізу економічного факультету на базі Навчально-наукової лабораторії біоеконометрики і дейтамайнінгу. (далі ННЛ «Біоеконометрики і дейтамайнінгу»).

ННЛ «Біоеконометрики і дейтамайнінгу» функціонує на економічному факультеті з 2015 року. Лабораторія оснащена необхідним матеріально-технічним забезпеченням, а саме комп'ютерним класом з виходом в мережу інтернет. Студенти мають можливість користуватись в он-лайн режимі різними статистичними інформаційними джерелами та виконувати поставлені керівником практики завдання під час проходження навчальної практики.

**5. Програма та структура
навчальної практики з статистики**

№	Зміст і види роботи	Тижні/Дні	Розподіл годин		
			Практичні заняття	Самостійна робота	Всього
1	<p>Проходження інструктажів з техніки безпеки та охорони праці на базі практики. Визначення завдань навчальної практики та ознайомлення з вимогами до проходження навчальної практики.</p> <p>Статистика ринкової кон'юнктури. Збір і обробка кон'юнктурної інформації; типологія ринкової ситуації; характеристика масштабу (обсягу) ринку; оцінки та аналіз збалансованості ринку і його основних пропорцій; виявлення, аналіз і прогнозування тенденцій і стійкості розвитку ринку; оцінка і аналіз циклічності розвитку ринку; оцінка і аналіз регіональних відмінностей ринку, оцінки та аналіз ділової активності, характеристика ступеня монополізації ринку і інтенсивності конкуренції, оцінки комерційного (ринкового) ризику, інтеграційні та диференційовані оцінки стану ринку.</p> <p>Оформлення щоденника навчальної практики. Ознайомлення з вимогами до підготовки звіту про практику.</p>	1/1	5	1	6
2	<p>Статистика цін. Оцінка і аналіз рівня і структури цін; аналіз коливань і співвідношення цін; аналіз індексів цін; оцінка рівня і динаміки інфляції. Оформлення щоденника практики.</p> <p>Статистика товароруху. Збір, зведення і обробка інформації про товарооборот визначеного регіону; оцінка і аналіз окремих етапів товароруху, рівнів і довжини каналів товароруху; аналіз об'єму товарообороту, його товарної</p>	1/2	5	1	6

	структури асортименту; аналіз динаміки товарообороту. Оформлення щоденника практики				
3	Статистика товарної біржі. Збір та обробка інформації про наявність бірж і біржової діяльності; оцінка стану біржового ринку на конкретну дату або за період; виявлення потенціалу біржової торгівлі, оцінки попиту та пропозиції, їх співвідношення; оцінка ділової активності на біржі; оцінки та аналіз біржового товарообігу, його обсягу, структури та динаміки, характеристика ролі товарних бірж на оптовому ринку товарів; аналіз співвідношень угод з реальним товаром і угод на термін; аналіз рівня, коливання і динаміки біржових цін, з сезонної циклічності, прогнозування біржових цін; оцінка і аналіз комерційних результатів біржової торгівлі; характеристика стану і розвитку інфраструктури біржової торгівлі. Формування аналітичного звіту. Оформлення щоденника практики.	1/2	5	1	6
4	Статистика ринкової інфраструктури. Збір інформації про матеріально-технічну базу торгівлі і сфери послуг; оцінка і аналіз чисельності і типології управлінських підрозділів ринкових структур; оцінка і аналіз чисельності і складу підприємств, які займаються торгівельно-збутовою діяльністю; оцінка і аналіз забезпечення торгівлі і реалізації складськими приміщеннями; аналіз кількості електронних магазинів, кількість користувачів web-сайтами; оцінка і аналіз наявності, структури і розвитку засобів реклами, її технічного забезпечення; дослідження і моделювання факторів, що впливають на оптимізацію функціонування ринкової інфраструктури.	1/2	5	1	6

	Формування аналітичного звіту. Оформлення щоденника практики.				
5	Підготовка звіту про навчальну практику та щоденника практики. Захист звіту.	1/2	5	1	6
Всього			25	5	30

6. Організація проведення навчальної практики

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальної практики покладається на керівників практики, призначених кафедрою статистики та економічного аналізу НУБІП України. Безпосередньо організацію навчальної практики та контроль за її проведенням здійснюють завідувач, науково-педагогічний персонал кафедри.

Організаційні заходи НПП кафедри, що відповідають за проведення навчальних практик студентів:

НПП кафедри зобов'язані:

- знати та дотримуватись вимог «Положення про практичну підготовку студентів НУБІП України»;

- розробляти та вдосконалювати програми практики, навчально-методичне забезпечення та звітні документи;

- проводити організаційні заходи перед початком навчальної практики, а саме:

- інструктаж про порядок проходження практики та охорону праці;

- надання студентам-практикантам необхідних документів (програми, щоденників, календарних планів, індивідуальних завдань, методичних вказівок тощо);

- ознайомлення студентів із системою звітності за результати практики, а саме: подання письмового звіту, оформлення щоденника, тощо;

- проведення зі студентами попереднього обговорення змісту та результатів практики тощо;

- здійснювати контроль за проходженням практики студентами на базі практики;
- надавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проходження практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її поліпшення.

- своєчасно подати звіт про проходження практики студентів на кафедру.

НПП кафедри мають право:

- перевіряти рівень підготовленості студента до виконання конкретних завдань під час проходження практики;
- здійснювати контроль щодо забезпечення належних умов навчання студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- вимагати від студентів виконання правил внутрішнього розпорядку та контролювати виконання цих правил;
- вживати заходи щодо порушення студентами правил внутрішнього розпорядку, правил техніки безпеки і охорони праці, невиконання студентами програми практики;
- у складі комісії проводити підсумкову атестацію за результатами практики студентів;

7. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчальної практики використовуються наступні методи навчання:

- пояснення, обговорення, демонстрація;
- розрахункові завдання;
- підготовка аналітичних звітів, презентації.

Застосування методики проблемного навчання та технологій дистанційного навчання.

8. Вимоги до оформлення звіту про проходження навчальної практики

Формою контролю проходження практики здобувачами вищої освіти є звіт. Звіт про проходження навчальної практики повинен бути виконаний на основі використання опрацьованих матеріалів.

Складання звіту є частиною роботи студента та його навчальним завданням, яке виконується ним самостійно. Вимоги до оформлення звіту про навчальну практику містяться у методичних вказівках.

Звіт з навчальної практики повинен містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) вступ;
- 3) розділи звіту.
- 4) висновки.

Вступ повинен містити відомості про мету і завдання навчальної практики. В розділах звіту подається опис проведення практичних робіт згідно з підпунктами встановленими в змісті навчальної практики. Висновки містять результати оцінювання отриманих результатів за виконаними індивідуальними завданнями.

9. Підведення підсумків навчальної практики та оцінювання її результатів

Порядок і організація підведення підсумків з навчальної практики студентів визначаються «Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

З метою виявлення рівня оволодіння студентами вміннями та навичками за результатами проходження практики, передбачено усне опитування (метод контролю, в процесі якого викладач отримує можливість оцінки рівня засвоєння студентами основних положень проходження практики). Усне опитування (у формі захисту звіту) припускає змістовні, зв'язні відповіді студентів на питання, які відносяться до матеріалу, що вивчався в ході проходження практики, тому служить навчальним засобом розвитку мови, пам'яті, мислення студентів. Питання викладача для опитування, традиційно, є чіткими, зрозумілими, конкретними, мають прикладний характер базуються на проблемних питаннях, які вирішувалися під час проходження практики та охоплює основний матеріал її програми.

Загальна оцінка підсумків роботи студента уміщує сумарне оцінювання:

- якості виконаної роботи під час практики;
- якості наповнення та оформлення щоденника і звіту про практику;
- відвідування практики;
- якості захисту звіту про практику (обґрунтованість, логічність, чіткість, переконливість у доповіді та відповідях на запитання).

Проходження студентами навчальної практики оцінюється за 100-бальною шкалою (зараховано або не зараховано) і враховує наступні блоки:

Вид роботи	Оформлення матеріалів практики	Зміст матеріалів практики	Захист практики	Всього
Сума балів	10	30	60 балів	100 балів

Кожний блок оцінюється окремо та сумується для виведення підсумкової оцінки. Оцінка за навчальну практику викладається у відомість обліку успішності. Студент, який не виконав програму практики, неякісно оформив звіт або несвоєчасно його представив, не дотримувався вимог практики й отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку під час захисту звіту, вважається таким, який не виконав навчального плану.

Оцінювання знань студента за результатами проходження навчальної практики відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Нормативні документи.
2. Електронна платформа elearn.nubip.edu.ua..
3. Методичні вказівки до навчальної практики.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Василенко О. А. Математично-статистичні методи аналізу у прикладних дослідженнях: навч. посіб. / О. А. Василенко, І. А. Сенча. Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. 166 с.
2. Гончарук А.Г. Основи статистики: Навч. посібник.-К.: ТОВ „Центр учбової літератури“, 2004. 148 с
3. Економічна статистика: Навч. посібник. /За заг. ред. Р. М. Моторіна. К.: КНЕУ 2015

4. Єріна А. М. Економічна статистика : підручник : у 2 ч. Ч. 1. Макроекономічна статистика / [І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К. Мазуренко та ін.] ; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І. Г. Манцурова. К. : КНЕУ, 2014. 325, [3] с.
5. Єріна А.М., Мазуренко О.К, Пальян З.О. Економічна статистика: Практикум. - К.: ТОВ „УВПУ „Екс Об“, 2019. - 232с.
6. Логунова Н.А., Статистика II: підручник / Н. А. Логунова. К.: Кондор-Видавництво, 2015, 340 с.
7. Мазуренко В.П. Статистика: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. К.:Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. 315с.
8. Мармоза А.Т. Практикум з теорії статистики і сільськогосподарської статистики: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 664 с.
9. Мармоза А.Т. Теорія статистики: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013.-592 с.
10. Моторин Р.М., Чекотовський Е.В. Статистика для економістів: навч. посіб. / Р.М. Моторин, Е.В. Чекотовський. К.: Знання, 2010. 430 с.
11. Овчарук Р.Ю. Теорія статистики: Навч.посібник. К.: Вікар, 2014. 204 с.
12. Опря А. Т. Статистика (модульний варіант з програмованою формою контролю знань). Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
13. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Бізнес-статистика : Підручник / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. К : ФОП Гуляєва В.М. 2018. – 210 с.
14. Ткач Є. І., Загальна теорія статистики: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Ткач Є. І., Сторожук В. П. [3-тє вид.] К.: Центр учбової літератури, 2014. 442 с.
15. Чекотовський Е.В. Статистичні методи на основі Microsoft Excel 2016: навч. посіб. / Е.В. Чекотовський. К.: Знання, 2018. 408 с.

Допоміжна:

1. Єріна А. М. Економічна статистика: підручник: у 2 ч. Ч. 1. Макроекономічна статистика/ [І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К. Мазуренко та ін.]; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І.Г. Манцура. К.: КНЕУ, 2013. 325
2. Економічна статистика: навчальний посібник/ В. М. Соколов, Т. Г. Чала, О. С. Корепанов та ін.; за ред. В. М. Соколова. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 388 с.
3. Економічна статистика: підручник : у 2 ч. Ч. 1. Макроекономічна статистика / І. Г. Манцуров, А.М. Єріна, О.К. Мазуренко та ін.; за наук. Ред. чл.-кор.НАНУ І. Г. Манцура. К.: КНЕУ, 2013. 325 с.
4. Статистика. Конспект лекцій: навчальний посібник/ Укл. Рарок О. В. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин І. Я., 2017. 202 с.
5. Тринько Р. І., Тадник М. Є. Основи теоретичної і прикладної статистики: [Навчальний посібник]/ Р. І. Тринько, М. Є. Тадник. К.: Знання, 2011. 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). URL: <http://www.fao.org/>
4. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/>
5. Офіційний сайт Євростату. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>
7. Офіційний сайт науково-інформаційного журналу «Статистика України». URL: <http://ntkstat.gov.ua>